

resolvitur. Quinto modo, quantum ad ea in quibus homo suum affectum defixit; puta, in quibuscunque temporalibus rebus, quarum quædam citius finiuntur, quædam diutius durant. Omnia autem hæc subduntur existimationi iudicii divini. Et ideo de his omnibus perfectum et manifestum iudicium haberi non potest, quamdiu hujus temporis cursus durat. Et propter hoc oportet esse finale iudicium in novissimo die, in quo perfecte, id, quod ad unumquemque hominem pertinet quocumque modo, perfecte et manifeste iudicetur.

Ad primum ergo dicendum, quod opinio quorundam fuit, quod animæ Sanctorum non præmiantur in cælo, nec animæ damnatorum puniuntur in inferno usque ad diem iudicii. Quod quidem apparet falsum, ex hoc, quod Apostolus, 2 ad Cor. 5, dicit: Audemus, et bonam voluntatem habemus magis peregrinari a corpore, et præsentem esse ad Dominum; quod est jam non ambulare per fidem, sed per speciem, ut patet ex his quæ sequuntur. Hoc autem est videre Deum per essentiam, in quo consistit vita æterna, ut patet Joann. 17. Unde manifestum est, animas a corporibus separatas esse in vita æterna. Et ideo dicendum est quod post mortem, quantum ad ea quæ sunt animæ, homo sortitur quendam immutabilem statum. Et ideo quantum ad præmium animæ, non oportet ulterius differri iudicium. Sed quia quædam alia sunt ad hominem pertinentia, quæ toto temporis cursu aguntur, quæ non sunt aliena a divino iudicio, oportet iterum in fine temporis omnia hæc in iudicium adduci. Licet enim homo secundum hæc non mereatur neque demereatur, tamen pertinet ad aliquod ejus præmium vel penam. Unde oportet hæc omnia astimari in finali iudicio.

Ad secundum dicendum, quod Deus non iudicabit bis in idipsum, id est, secundum idem, sed secundum diversa non est inconveniens Deum bis iudicare.

Ad tertium dicendum, quod, licet præmium vel pena corporis dependeat ex præmio vel pena animæ, tamen quia anima non est mutabilis, nisi per accidens, propter corpus, statim separata a corpore habet statum immutabilem, et accipit suum iudicium. Sed corpus remanet mutabilitati subjectum usque ad finem temporis. Et ideo oportet quod tunc recipiat suum præmium vel penam, in finali iudicio.

COMMENTARIUS.

Divus Thom. in titulo unum supponit, scilicet, fieri in præsentem tempore privatum iudicium; aliud vero inquit ac probat, scilicet, futurum aliquando universale iudicium, et quoniam de utraque re fusius disputaturi sumus, et sententia D. Thom. satis perspicua est in textu, ideo hic nihil addendum superest. Quæstio vero gravis (quam D. Thomas attingit in solutione ad 1), an animæ justorum, statim ac separantur a corpore, et sunt plene purgatæ, videant Deum ante diem iudicii, non est hoc loco disputanda; pertinet enim ad materiam de beatitudine.

ARTICULUS VI.

Utrum iudiciaria potestas Christi se extendat ad Angelos.

1. Ad sextum sic proceditur. Videtur quod potestas Christi iudiciaria non se extendat ad Angelos. Angeli enim, tam boni quam mali, iudicati sunt a principio mundi, quando, quibusdam cadentibus per peccatum, alii sunt in beatitudine confirmati. Sed illi, qui iudicati sunt, non indigent iterum iudicari. Ergo potestas iudiciaria Christi non se extendit ad Angelos.

2. Præterea, non est ejusdem iudicare et iudicari. Sed Angeli veniunt cum Christo iudicaturi, secundum illud Matth. 25: Cum venerit Filius hominis in majestate sua, et omnes Angeli cum eo. Ergo videtur quod Angeli non sint iudicandi a Christo.

3. Præterea, Angeli sunt superiores aliis creaturis. Si ergo Christus est iudex non solum hominum, sed etiam Angelorum, pari ratione erit iudex omnium creaturarum. Quod videtur esse falsum, cum hoc sit proprium providentiæ Dei. Unde dicitur Job 34: Quem constituit alium super terram, aut quem posuit super orbem, quem fabricatus est? Non ergo Christus est iudex Angelorum.

Sed contra est quod Apostolus dicit, 1 Cor. 6: An nescitis quoniam Angelos iudicabimus? Sed Sancti non iudicabunt, nisi auctoritate Christi. Ergo multo magis Christus habet iudiciariam potestatem super Angelos.

Respondeo dicendum, quod Angeli subsunt iudiciariæ potestati Christi, non solum quantum ad divinam naturam, prout est Verbum Dei, sed etiam ratione humanæ naturæ. Quod

patet ex tribus. Primo quidem, ex propinquitate naturæ assumptæ ad Deum, quia, ut dicitur Heb. 2, nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit. Et ideo anima Christi magis est repleta virtute Verbi Dei, quam aliquis Angelorum, unde et Angelos illuminat, sicut Dion. dicit, 7 c. Cæl. hierar.; unde de eis habet iudicare. Secundo, quia per humilitatem passionis humanæ in Christo meruit exaltari super Angelos, ita, sicut dicitur Phil. 2, ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, terrestrium et infernorum. Et ideo Christus habet iudiciariam potestatem, etiam super omnes Angelos, et bonos et malos. In cuius signum dicitur, Apocalys. 7, quod omnes Angeli stabant in circuitu throni. Tertio, ratione eorum quæ circa homines operantur, quorum Christus speciali quodam modo est caput. Unde dicitur Heb. 1: Omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi, propter eos qui hæreditatem capiunt salutis. Subsunt autem iudicio Christi, uno quidem modo, quantum ad dispensationem eorum quæ per ipsos aguntur, quæ quidem dispensatio fit etiam per hominem Christum, cui Angeli ministrabant, ut dicitur Matth. 4, et a quo dæmones petebant ut in porcos mitterentur ut dicitur Matt. 8. Secundo, quantum ad alia accidentalia præmia bonorum Angelorum, quæ sunt gaudia quæ habent de salute hominum, secundum illud Luc. 15: Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agentis; et etiam quantum ad penas accidentales dæmonum, quibus torquentur vel hic, vel recluduntur in inferno. Et hoc etiam pertinet ad hominem Christum. Unde Marc. 1 dicitur quod dæmon clamavit: Quid nobis et tibi, Jesu Nazarene? venisti ante tempus perdere nos. Tertio, quantum ad præmium essenziale bonorum Angelorum, quod est beatitudo æterna; et quantum ad penam essentialem Angelorum malorum, quæ est damnatio æterna. Sed hoc factum est per Christum, in quantum est Verbum Dei, a principio mundi.

Ad primum ergo dicendum, quod ratio illa procedit de iudicio quantum ad præmium essenziale, et penam principalem.

Ad secundum dicendum, quod, sicut dicit August., in lib. de Vera religione¹, licet spiritalis iudicet omnia, tamen iudicatur ab ipsa veritate. Et ideo, licet Angeli, ex eo quod sunt spirituales, iudicent, iudicantur tamen a Christo, in quantum est veritas.

¹ C. 31, tom. 1.

Ad tertium dicendum, quod Christus habet iudicium non solum super Angelos, sed etiam super administrationem totius creaturæ. Si enim (ut August. dicit, in 3 de Trin.¹) inferiora quodam ordine reguntur a Deo per superiora, oportet dicere quod omnia reguntur per animam Christi, quæ est supra omnem creaturam. Unde et Apostolus dicit, Heb. 2: Non enim Angelis subiecit Deus orbem terræ futurum (scilicet, subjectum ei de quo loquimur, id est, Christo). Nec tamen propter hoc alium constituit Deus super terram, quia unus et idem est et Deus et homo, Dominus Jesus Christus. De cuius incarnationis mysterio ad præsens dicta sufficiant.

Littera est clara, de re vero ipsa dicemus postea.

DISPUTATIO LII,

In duas sectiones distributa.

DE IUDICIARIA CHRISTI POTESTATE, ATQUE EJUS USU.

Expedivimus superioribus disputationibus omnia quæ de priori adventu Christi, totoque illius progressu ab incarnatione ex Virgine matre, usque ad reditum in cælum ad Patrem, dicenda occurrebant; postulat ergo doctrinæ ordo et complementum, ut de posteriori Christi adventu disseramus. Quia vero huiusmodi adventus in iudiciaria potestate Christi Domini nititur, ideo disputatio de hac potestate nobis præmittenda est, quæ in hunc etiam locum a nobis est in superioribus rejecta, tum ut D. Thomæ teneamus ordinem; tum etiam quia usus huius potestatis maxime videtur Christo convenire in statu gloriæ. Nam de priori adventu ipse dixit Joann. 3: Non misit Deus Filium suum in mundum ut iudicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Dicemus igitur, qua ratione data sit Christo hæc potestas, et quid illa sit, et quinam usus ejus, ac denique quando haberi seu exerceri cœperit.

SECTIO I.

Quæ sit potestas iudicandi Christo data, et quam ob causam, et ex quo tempore.

1. Sensus huius quæstionis, et omnium quæ in sequentibus disputationibus explicandæ

¹ C. 4, tom. 3.

sunt, est de Christo secundum humanitatem specificative, an illi vel secundum illam data sit Christo iudicandi potestas. Ubi primo referri posset error eorum, qui generatim negant futurum esse iudicium de humanis actibus. Nam, si Deus ipse iudicaturus non est, nec per humanitatem iudicabit. Fuerunt autem in eo errore omnes Gentiles, qui vel animi immortalitatem, vel divinam providentiam ignorarunt, contra quos alii in locis agendum est, et valere possunt multa ex iis quæ de resurrectione diximus. Multi etiam ex antiquis hæreticis in eodem versati sunt errore, ut Gnostici, Borboriani, Manichæi et alii, ut videre licet in Philastrio, Prateolo et Castro. Antiquiores enim Patres, recensentes horum hæreticorum errores, nullam hujus mentionem fecerunt; est autem valde verisimile in eum incidisse. Negabant enim libertatem arbitrii, Deumque faciebant malorum auctorem, et alia similia docebant, ex quibus omnis ratio et necessitas divini iudicii manifeste tollitur. Contra hanc vero hæresim afferimus apertissima testimonia, sectione sequenti, et in sequenti disputatione, sectione prima.

2. Secundo, referri hic solet opinio Scoti in 4, dist. 48, quæst. 1, negantis Christo datam esse potestatem iudicandi, quæ potest fundari in verbis ejusdem Christi: *Sedere ad dexteram meam vel sinistram, non est meum dare vobis*. Ex quibus colligi etiam potest ratio, quia iudicium includit voluntatem efficacem retribuendi talem ac tantam pœnam vel præmium, pro iis aut illis operibus bonis aut malis; sed potestas definiendi singulis operibus talem retributionem, et potestas etiam conferendi tale præmium, non convenit Christo secundum humanitatem, sed est proprium divinæ voluntatis ac potestatis; ergo Christus, secundum humanitatem, non habet hanc potestatem. Sed, quamvis Scotus in modo procedendi illius quæstionis videatur D. Thomæ sententiam reprehendere, tamen re ipsa nihil diversum sensit neque sentire potuit, quia vix est hic locus opinionibus, cum Catholica doctrina fere sit manifesta.

3. Christo ut homini potestas ad iudicandum data. — Primo ergo certum est, Christo Domino, quatenus homo est, seu in humanitate sua datam esse specialem potestatem ad ferendum iudicium in iis quæ pertinent ad præmii vel pœnam, æternam salutem, vel damnationem. Ita D. Thomas hic, et in 4, distinct. 48, ubi omnes Theologi

idem docent. Et satis probatur testimoniis Scripturæ explicatis in comment. art. 1 et 2 D. Thom., et testimoniis Sanctorum Patrum quæ in eorum explicatione retulimus; convincitur etiam testimonio Petri, Actor. 19: *Et præcepit nobis prædicare populo, et testificari quia ipse est qui constitutus est a Deo iudex vivorum et mortuorum*. Ubi sermonem esse de Christo ut homine evidens est ex ipso contextu. Nam immediate ante illa verba docuerat Petrus mysteria passionis et resurrectionis Christi; et proxime post illa, docet solum ipsum esse mediatorem per quem peccatorum remissionem consequimur. Item verbo illa, *Constitutus est a Deo*, aperte declarant illud esse opus ad extra libere a Deo factum, atque adeo non convenire Christo ut Deo, sed ut homini. Prout apertissime etiam declaravit Paulus, Act. 19, dicens de Christo: *In quo iudicaturus est orbem in æquitate, in viro, in quo statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum a mortuis*. Denique hoc ipsum evidenter convincent quæ infra dicemus de universali iudicio. Ostendemus enim, ad illud faciendum, iterum esse Christum in terram descensurum; ergo habet iudiciariam potestatem in humanitate et per humanitatem exercendam. Nam si per solam divinitatem iudicaturus esset, non oporteret secundum humanitatem descendere ad iudicandum. Rationes hujus veritatis in commentariis Div. Thomæ insinuatæ sunt, et statim amplius explicabuntur.

4. Potestas iudicandi, Christo in humanitate data, secundaria tantum et quasi ex commissione Dei. — Secundo dicendum est, hanc potestatem Christo in humanitate datam non esse primariam, sed secundariam, et quasi ex commissione Dei datam, nihilominus esse veram et propriam iudicandi potestatem. Priorem partem docet Scotus supra, et illam tantum probat ratio ex eo adducta; sed immerito illam objicit contra D. Thomam, cum expresse hic idem omnino doceat. Et probatur aperte, quia primaria potestas iudicandi in causis animarum, prout nunc loquimur, hæc omnia includit: primum, independentiam ab omni superiori potestate; secundo, supremam auctoritatem in decernendis præmiis vel pœnis singulorum hominum; tertio, quod hæc potestas habeatur ex intrinsicis et essentialibus principiis naturæ; hæc autem tria ita conveniunt Deo ut Deus est, ut nequeant humanitati communicari. Omnis nam-

que potestas et actio humanitatis dependens est a divinitate, præmiumque ac pœna singulis operibus debita, divina voluntate ac sapientia taxata sunt, non humana, etiam ipsius Christi. Quia sicut Deus est supremus legislator et gubernator hominum, ita ad illius providentiam spectat debita meritorum præmia taxare. Unde etiam ante Christi incarnationem singulis operibus, tam hominum quam Angelorum, certum ac definitum præmium vel pœna respondebat. Denique, quidquid potestatis habet Christus homo in hoc iudicio, non convenit illi ratione humanitatis, seu ex principiis illius; sed datum ei est vel propter unionem ad divinam personam, vel propter infinitum meritum. Non potest ergo hæc potestas Christi ut hominis esse æqualis divinæ, et consequenter neque primaria et suprema; erit ergo secundaria, et subordinata divinæ potestati, et ab illa manans. Et hoc sensu dicitur esse quasi delegata, et ex commissione Dei, quamvis sub alia ratione dici possit potestas ordinaria in suo ordine, quia convenit Christo ratione proprii muneris et officii, quatenus est summus Sacerdos ac spiritualis rex, ratione cujus convenit illi potestas excellentiæ, ut in priori tomo diximus, disp. 47 et 48, ubi fere omnia, quæ diximus de Christi dominio et potestate jurisdictionis, ad præsentem iudiciariam potestatem possunt accommodari.

5. Objectio. — Sed hinc oritur difficultas, propter quam postremam conclusionis partem proposui. Videtur enim sequi, hanc Christi potestatem non esse proprie iudiciariam, cum non tam sit ad proferendum iudicium et sententiam, quam ad promulgandam sententiam a Deo latam; promulgare autem sententiam superioris iudicis non est iudicare (ut per se constat), sed solum alterius iudicium ad aliorum notitiam deferre. Primum antecedens declaratur, quia Deus, lege sua ac voluntate, statuit retributionem unicuique operi respondentem. Unde fit ut omni homini in tali statu, et cum talibus operibus discedenti, ex definito Dei decreto ac iudicio, talis ac tanta pœna debeatur; ergo sententia jam est lata divino iudicio. Nihil ergo superest per humanitatem agendum, nisi hoc solum quod illa sententia promulgetur. Dices, etiam superesse ut executioni mandetur. Sed contra primo, nam hoc etiam non fit iudicando; executores enim sententiæ, sive per se, sive per alios id faciant, non sunt iudices, sed iudicum ministri. Secundo, si loquamur

de executione sententiæ quoad præmium honorum, hæc immediate fit ab ipso Deo; solus enim ipse potest homini beatitudinem conferre, quæ est præmium honorum operum. Si vero sit sermo de supplicio malorum, hæc non proprie mandatur executioni per humanitatem Christi, nisi solum quatenus per ipsam sententia suprema iudicis hominibus damnatis, vel malis Angelis intimatur. Nam statim ignis torquet damnatum, non ut instrumentum humanitatis Christi, sed Dei, et homo privatur æterna beatitudine, absque actione humanitatis, sed solum quia Deus non confert illam. Desperatio vero et tristitia, quæ inde dimanant in damnato, minime profiscuntur ab humanitate Christi, sed ab intrinsicis facultatibus cum concursu Dei. Ac denique, quidquid ministerii dæmones exhibent in hoc negotio, non tam est ex Christi imperio quam ex æterna Dei lege, si de divino iudicio ac sententia illis constat.

6. Responsio: facultas Christo in humanitate ad iudicandum data, vere ac proprie iudiciaria potestas. — Actus iudicandi quidnam requirat. — Nihilominus postrema pars conclusionis verissima ac certissima est, nimirum, hanc Christi potestatem, vere, proprie et simpliciter esse iudiciariam potestatem. Quod imprimis satis probant adducta in prima conclusione. Quia, nisi hæc vere esset iudiciaria potestas, Christus homo non esset vere ac proprie iudex, neque actus ejus esset verum iudicium; falsum ergo esset Patrem dedisse Filio potestatem iudicium faciendi, quia Filius hominis est, aut Christum esse constitutum iudicem vivorum et mortuorum. Secundo declaratur a simili, quia Christus ut homo est verus Rex, et habet verum excellensque dominium creaturarum, quamvis in eo ordine non sit supremus, sed subordinatus regno et dominio divinitatis; similiter habet Christus ut homo veram potestatem jurisdictionis ad ferendas leges, et constituenda aliqua media ad salutem necessaria, quamvis secundum hanc potestatem subordinetur divinæ voluntati ac beneplacito; ergo eodem modo non repugnat habere veram potestatem iudiciariam inferiorem divinam, illique subordinatam. Tertio declaratur ex re ipsa; nam in actu iudicandi multa considerari possunt. Primum est lex, quæ est veluti regula ac mensura iudicii ferendi, iudiciumque antecedit, et in præsentem est divina voluntas, qua statuit ut tali operi tanta pœna vel præmium respondeat, et hoc sine dubio

factum non est per humanitatem Christi, sed lege mere divina ac æterna stabilitum est; tamen hoc non pertinet ad judiciariam potestatem intrinsece ac necessario, nisi fortasse illa in ordine suprema sit. Aliud enim est legem ferre, aliud vero secundum legem judicare, quod est quasi applicare legem ad opus, secundum merita causæ. Definire ergo præmium vel pœnam operis ad legislatorem spectat. Quanquam ergo Christus secundum humanitatem non habeat hanc potestatem, potest nihilominus habere veram potestatem judicandi juxta legem a Deo latam atque sancitam.

7. Secundo, considerari potest in judicio ipsa pronuntiatio sententiæ, quæ in iudice aliquid includit pertinens ad intellectum, quod est talis cognitio causæ, quæ suo genere publica sit et sufficiens ad iudicium ferendum ex vi illius. Unde ex hac cognitione sequitur hoc dictamen practicum, nimirum, hunc esse tali præmio vel pœna dignum, consideratis ejus operibus, et cum æterna Dei lege mensuraque collatis. Præter hoc autem dictamen requiritur voluntas, quia, nisi hæc accedat, non obstante illo dictamine, poterit non ferri sententia pro meritorum dignitate, vel dispensando, vel condonando, si iudex sit supremus, aut simul sit dominus, vel judiciaria potestate abutendo; est ergo necessaria voluntas absoluta et efficax, qua iudex vult hominem recipere præmium vel pœnam, juxta illud dictamen quod ex cognitione causæ resultavit. Quia vero hæc voluntas non erit satis nisi sit efficax, requiritur ut non solum a voluntate, sed etiam a potestate superiori et jurisdictionis profisciscatur. Præter hæc autem nihil aliud ad verum actum iudicii secundum se requiri potest aut intelligi necessarium; sed ad summum respectu aliorum, intervenire potest manifestatio sententiæ, seu dictaminis aut voluntatis iudicis, quæ fieri non potest, nisi per aliquam locutionem, vel sensibilem, si fiat ad homines, vel internam, et spiritualem, si ad Angelos vel ad animas fiat. Hæc autem omnia vere ac proprie in Christo homine inveniuntur. Nam imprimis in eo est perfecta cognitio totius causæ, id est, omnium humanarum actionum, et divinæ regulæ ac mensuræ, qua metiendæ sunt. Nam licet solus Deus ex se et essentialiter cognoscat a priori æquitatem et justitiam sui iudicii, quia solus ex se habet dictare et definire quid unicuique operi tribuendum sit, ratione tamen unionis datum est animæ Christi, ut in

Verbo sufficienter videat hanc divinam voluntatem et definitionem, æquitatemque ac justitiam ejus. Sicut autem cognitio Dei, hoc ipso quod Dei est, summæ auctoritatis et publicæ ac manifestæ veritatis est, et ideo per se sufficit ad iudicium ferendum, ita cognitio animæ Christi, hoc ipso quod est divinæ personæ in natura assumpta, habet sufficientem auctoritatem, et veritatem manifestam ad iudicium ferendum, ex dignitate personæ participatam. Quia ab illa habet ut nec falli possit, nec fallere, maxime cum eam cognitionem habeat ex clara et perfecta Dei visione. Deinde potest etiam esse in Christo voluntas efficax ut retribuatur unicuique juxta opera sua, quia hæc voluntas justa est, et non superat Christi potestatem. Nam, licet voluntas humana Christi pendeat a divina, semper tamen sunt conformes; et ideo, quidquid Christus ut homo absolute vult, infallibiliter fit; hoc ergo satis est ut possit efficaciter velle et malorum pœnam, et bonorum præmium; præterquam quod etiam efficacia sua potest hæc aliquomodo efficere, vel imperare, ut postea dicam. Præterea est in Christo ut homine potestas quædam domini et jurisdictionis in universos homines et Angelos, ratione ejus, sicut potest eis imperare, et compellere eos ut jussa capessant, ita etiam potest juridice, et tanquam potestatem habens, dictare ac velle quid unicuique homini retribuendum sit juxta opera sua. Potest denique hanc suam voluntatem et iudicium ita proferre ac manifestare aliis, ut ex vi illius cæteri compellantur ei subesse ac parere. Quia, licet in eo non sit suprema potestas, est quædam eminens participatio ejus, atque illi in omnibus conformis, eique subordinata, sicut causa secunda primæ, vel sicut organum et instrumentum conjunctum principali agenti. Hæc ergo sufficiunt, ut in Christo sit propria et vera judiciaria potestas.

8. Tertio, considerari potest in judicio aliquid veluti consequens sententiam iudicis, nimirum, executio ipsius sententiæ, et hæc non oportet fieri per se, ac proprie per judiciariam potestatem, neque immediate ab ipso iudice; sed satis est quod in iudice sit vis et potestas imperandi talem executionem; quæ vis et efficacia in unoquoque iudice erit proportionata potestati ejus. Nam in supremo ac principali iudice, scilicet Deo, qui habet hanc potestatem in eminentissimo perfectionis gradu, tanta est hæc efficacia, ut ex vi solius voluntatis ejus infallibiliter sequatur

effectus, eo modo quo ipse vult; at vero in Christo ut homine, sicut est potestas judiciaria secundaria, ita sufficit efficacia voluntatis et imperii etiam secundaria, et per modum instrumenti divinæ voluntatis, et hoc modo potest Christus etiam voluntate humana, vel præmium beatitudinis justis conferre, vel damnatos compellere, ut debitas luant pœnas. Nihil ergo Christo deest ad veram et propriam judiciariam potestatem. Et difficultas, quæ in contrarium objiciebatur, ex dictis soluta est, quia, licet Christus, ut homo proferendo ac promulgando sententiam suam, simul divinam sententiam promulget, quia sunt omnino conformes, vel potius quia sunt una, sicut actio instrumenti et principalis agentis una est, tamen non illam promulgat solum ut recitans, sed etiam ut potestate sua imperans et faciens. Quia nihil repugnat Deum hanc potestatem communicare eo modo quo expositum est.

9. *Judiciaria potestas in Christo qualis.* — Ex dictis colligitur primo qualis sit hæc Christi potestas. Est enim inferior divina, et hoc sensu dici potest ministerialis; tamen est suprema inter omnes quæ creaturis communicatæ sunt, et hoc modo vocari potest potestas judiciaria singularis excellentiæ. Nam, si considerentur omnia quæ ad hanc potestatem in Christo concurrunt, in omnibus habet singularem excellentiam ac perfectionem; hæc autem sunt, scientia, rectitudo voluntatis, infallibilis veritas, dominium, seu jurisdictio, potestas, ac efficacia voluntatis, de quibus omnibus superiori tomo latissime dictum est. Unde etiam constat, hanc potestatem sub hac ratione et perfectione esse Christo propriam. An vero inferiori modo aliis communicetur, dicemus postea agentes de iudicio universali.

10. *Judiciaria potestas Christo cur data.* — Secundo colligitur quo titulo conveniat Christo hæc judiciaria potestas. Duo enim videntur esse necessaria ut alicui detur judicandi potestas. Primum, ut talis potestas communi bono necessaria sit vel conveniens. Potestas enim judicandi, præsertim in publicis causis, ad commune bonum per se primo ordinatur, et hoc est ante omnia supponendum. Quia, nisi necessarium esset iudicium, nemini daretur potestas judicandi propter solam dignitatem ejus tamen, supposita necessitate iudicii ad commune bonum, ratione illius datur hæc potestas. Et tunc ulterius necessarium est ut in eo, cui tribuitur, concurrant

conditiones omnes ad ferendum justum iudicium necessariae; imo ratio æquitatis et justæ distributionis postulat ut potestas hæc detur digniori, et qui pluribus virtutibus et perfectionibus præditus est ad iudicium exercendum. In præsentibus ergo manifestum est, ad commune bonum universi necessarium esse iudicium bonorum et malorum, et præmium ac pœnam. Hæc enim est una ex præcipuis partibus divinæ providentiæ, ut per se notum est. Quod autem hoc iudicium per hominem exerceatur, id non est simpliciter necessarium: est autem valde conveniens, primo ex parte hominum (ut supra dixi), quibus magis naturale est ut habeant homogeneum caput, a quo sensibiliter iudicentur. Secundo ex parte Dei, ad cujus liberalitatem spectat communicare perfectiones suas cum creaturis, et efficere per causas secundas quod per eas commode fieri potest. Tertio, ex parte Verbi incarnati, cui, ratione unionis, debetur communicatio divinarum perfectionum in natura assumpta juxta capacitatem illius. Propter has ergo causas conveniens fuit hanc potestatem communicari hominibus, qua suppositione facta, consequenter necessarium fuit ut Christo communicaretur. Primo quidem et quasi radicaliter propter dignitatem suppositi; proxime vero et quasi formaliter, quia in eo concurrunt omnia necessaria ad hanc potestatem, perfectius ac excellentius quam in pura creatura inveniri possint. Quibus suppositis, etiam titulus et ratio meriti ad hanc dignitatem obtinendam fuit in Christo sufficiens, quia meruit omnibus modis exaltari, quibus convenienti modo, et juxta suam dignitatem et capacitatem exaltari potuit. Has omnes rationes sapienter attigit Iren., l. 4 contra hæres., c. 37; et Rupert., l. Comment. in Daniel., c. 23; August., serm. 64 de Verbis Domini.

11. *Judiciaria potestas ab instanti conceptionis Christo data.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Tertio potest colligi ex dictis, hanc potestatem judiciariam secundum se, et quoad actum primum, datam esse Christo ab initio incarnationis, sicut de dignitate capitis, et de omni potestate excellentiæ in priori tomo diximus. Nam, cum hæc omnia debeantur Christo ratione unionis, sintque ipsi quasi connaturalia, simul omnia habuit cum ipsa unione, quia ad nostram redemptionem non fuit illi necessarium carere hujusmodi potestate aut dignitate. Christus autem non privavit humanitatem suam ullo bono vel perfec-